

Filosofia Moderna i Contemporània

2015/2016

Codi: 103565

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2502758 Humanitats	OB	3	1

Professor de contacte

Nom: Nuria Estrach Mira

Correu electrònic: Nuria.Estrach@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Equip docent

Andrés Alberto Armengol Sans

Prerequisits

Assignatura obligatòria del tercer curs del grau d'humanitats, per tant no hi ha cap prerequisit.

Objectius

Es tracta de familiaritzar-se amb un llarg període de la història de la filosofia, des del segle XV fins al segle XX, on emergeixen moltes de les problemàtiques filosòfiques de les quals encara som hereus. Copsar les singularitats dels enfocaments temàtics, els mètodes d'anàlisi i les transformacions produïdes en les diverses problemàtiques, permet apropiat-se del sostrat fonamental que ens deixa la tradició filosòfica i, per tant, fertilitzar les reflexions contemporànies amb l'objectiu d'obrir noves perspectives de pensament. Per conseqüència:

L'objectiu general és que l'estudiant d'humanitats cossi la inseparabilitat entre la *filosofia moderna i contemporània* i les humanitats, la ciència i la història en general. **L'objectiu específic** és proporcionar-li una formació doble: en primer lloc que sigui capaç d'identificar les *problemàtiques filosòfiques*, distingir els *corrents*, analitzar les *metodologies* i els seus *fonaments conceptuals*. En segon lloc, capacitar-li a analitzar críticament i amb rigor les problemàtiques contemporànies del segle XXI. **L'objectiu últim** és proveir a l'alumne/a d'eines filosòfiques que li permetin un pensament autònom que obri portes a la creativitat de noves perspectives crítiques de l'actualitat. I fer-ho a través de la lectura, anàlisi i reflexió crítica dels textos clàssics de la filosofia moderna i contemporània.

Al finalitzar el curs, l'alumne/a ha de poder:

1. Copsar les problemàtiques filosòfiques específiques dels diferents corrents de la filosofia moderna i contemporània.
2. Identificar els diferents enfocaments dels autors de cada corrent filosòfic: mètodes científics i fonaments conceptuals.
3. Adquirir l'habilitat d'anàlisi i argumentació crítica filosòfica.
4. Desenvolupar un pensament crític actual des de les idees rigoreses que l'han d'acompanyar.

Competències

- Analitzar críticament la cultura de l'actualitat i les circumstàncies històriques en què s'inscriu.

- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Utilitzar adequadament els recursos i les metodologies que s'empren en l'estudi de la cultura contemporània.

Resultats d'aprenentatge

1. Assenyalar i discutir les principals característiques del pensament definitori d'una època i emmarcar-lo en el seu context.
2. Assenyalar i resumir el contingut comú de diverses manifestacions de diferents àmbits de la cultura.
3. Elaborar un resum a partir d'un text donat.
4. Escriure en un text acadèmic utilitzant el vocabulari propi de la disciplina
5. Identificar els mètodes propis de la història de la filosofia i utilitzar-los en l'anàlisi de fets concrets.
6. Indicar els principals temes de la història de la disciplina.
7. Participar en debats sobre fets històrics respectant les opinions dels altres participants.
8. Sintetitzar els coneixements adquirits sobre l'origen i les transformacions experimentades pels diversos camps d'estudi de la disciplina.

Continguts

Primera part (30 %)

Els inicis de la filosofia moderna

Tema 1: El Renaixement i l'humanisme polític: la reivindicació de la dignitat humana - Giovanni Pico Della Mirandola

Tema 2: L'escepticisme com a enfrontament a la dogmàtica - Michel de Montaigne.

Tema 3: Primers intents de la secularització dels futurs Estats - Nicolau Maquiavel.

Debat entre racionalisme i empirisme

Tema 4. El racionalisme del segle XVII:

4.1. El deduccionisme cartesià - René Descartes

4.2. L'heterodòxia sensualista o l'immanentisme materialista - Baruch de Spinoza.

Tema 5. La significació de l'empirisme anglès dels segles XVII i XVIII:

5.1. Crítica de l'innatisme de les idees - John Locke

5.2. L'associacionisme més enllà de les idees - David Hume.

Segona part (30 %)

La Il·lustració

Tema 6. Racionalisme il·lustrat del segle XVIII:

6.1. El criticisme o racionalisme crític - Immanuel Kant

6.2. Teories de la societat: Voltaire - J.J. Rousseau

Tema 7. L'absolutisme Il·lustrat:

7.1. La raó com a Absolut epistemològic, lògic i polític - G.W.F. Hegel

7.2. La desfeta de l'Absolut en clau agonística - Friedrich W. Nietzsche.

Tercera part (30%)

Filosofia crítica contemporània

Tema 8. El llegat del Materialisme filosòfic.

8.1. De l'humanisme religiós i polític *versus* l'humanisme materialista o l'antihumanisme - Bruno Bauer- L. Feuerbach- Karl Marx.

8.2. Contra la crítica teòrica *versus* la crítica dels fets històrics. G. W.F. Hegel - Karl Marx.

8.3. La negació del capitalisme: el materialisme *científic*- Karl Marx.

Tema 9. La teoria crítica social: l'escola de Frankfurt.

9. 1. Crítica a la lògica de la racionalitat instrumental -Horkheimer- T.W. Adorno

9. 2. Els límits de la raó il·lustrada: el domini de la naturalesa (objectivitat i cosificació) i la barbàrie (el subjectivisme irracional)- T.W. Adorno

Tema 10. El pensament crític francès: filosofia de l'acció pràctica.

10.1. Humanisme, existencialisme i revolució -J.P. Sartre.

10.2. La teoria al servei de la praxi: la crítica com arma de la revolució- Louis Althusser.

Metodologia

L'aprenentatge es desenvoluparà a partir de tres tipus d'activitats diferents:

Activitats dirigides:

- Classes teòriques magistrals: on els dos professors d'aquesta assignatura presentaran els corrents i les problemàtiques corresponents (veure "continguts"), així com l'especificitat de l'autor i text escollits per cada sessió.
- Discussió dels fonaments conceptuals filosòfics sobre els quals descansa la narració filosòfica i científica moderna i contemporània. Identificació de les problemàtiques filosòfiques a través de fonts primàries: valoració crítica de textos originals.

Activitat supervisada:

- Debats col·lectius: desenvolupats a classe, són un mètode perfecte per compartir els problemes filosòfics que l'estudiant està treballant. Aquests alhora permeten fer connexions amb altres disciplines d'humanitats i/o científiques.
- Tutories personalitzades: per acabar d'assimilar continguts amb certa dificultat, els alumnes disposen de les tutories personalitzades (individuals o en grup): a través del Campus Virtual, via e-mail i/o presencialment (a les hores concertades per les tutories o amb cita prèvia).

Activitats autònomes:

- Lectura dels textos filosòfics: és necessari que l'estudiant realitzi una primera lectura comprensiva dels textos (o fragments) indicats pels professors. Cal que assenyali les problemàtiques filosòfiques trobades, així com els dubtes apareguts en la seva lectura per tal de plantejar-los a classe. En cas necessari, es pot utilitzar fonts secundàries per ajudar-se a l'inici de la lectura esmentada, sense anar en detriment de les fonts primàries.
- Reflexió crítica: cal que l'estudiant no es conformi amb una simple lectura, per tant que faci un esforç crític d'actualització de les diverses problemàtiques plantejades a classe.
- Estudi: un cop fetes les lectures individuals i l'anàlisi col·lectiu a classe, cal assimilar amb certa profunditat les problemàtiques i fonaments conceptuals tractats, així com avaluar la seva actualitat. Per tant, l'estudi amb l'elaboració de resums, esquemes, mapes conceptuals, etcètera, és a dir, tots els recursos necessaris per assimilar els continguts.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes	50	2	4, 5, 6, 8
Tipus: Supervisades			
Debats	10	0,4	1, 2, 6, 7, 8

Tutories	10	0,4	4, 5, 6, 8
Tipus: Autònomes			
1. Lectura i anàlisi crítica dels textos	25	1	4, 5, 6, 8
2. Aprofundiment en els problemes filosòfics claus	25	1	2, 3, 5, 6, 8
3. Estudi	19,5	0,78	1, 2, 4, 5, 6, 8

Avaluació

Quatre proves diferents seran les avaluades en aquesta assignatura:

Primera prova. Es tracta d'un examen tipus text, on s'avaluarà la primera part (veure l'apartat "continguts") del curs (**30 %** de la nota).

Data d'examen: **14 d'octubre**

Segona prova. Es tracta d'un examen dividit en un comentari de text (valorat en un 50%) i un tema transversal (valorat en un 50%), on s'avaluarà la segona part (veure l'apartat "continguts") del curs (**30 %** de la nota).

Data d'examen: **16 de novembre.**

Tercera prova. Es tracta del lliurament d'un assaig crític filosòfic (màxim 4 pàgines), on s'avaluarà la tercera part del curs (30 % de la nota).

Data de lliurament: **21 de desembre.**

Quarta prova. Es tracta de la participació activa en els debats originats a classe (10 % de la nota del curs), on s'avaluarà les intervencions clares i alhora amb certa complexitat de les problemàtiques plantejades.

Data: **transversal al desenvolupament del curs.**

Revisions: el/la professor/a comentarà a classe, en termes de grup, els resultats de les proves realitzades. En cas de què un/a alumne/a vulgui revisar la seva prova de forma particularitzada, el/la professor/a donarà un dia i hora per les revisions.

Nota final serà la suma de les quatre proves. Per ser avaluat, cal presentar-se a totes les proves. S'aprovarà el curs a partir del **5, 5 nota final** sobre 10.

Reavaluació: es poden presentar aquells alumnes que no hagin superat algunes de les quatre proves, realitzades o lliurades en el termini establert. Només per causa major (justificada formalment) es podran presentar a la reavaluació aquells alumnes que no s'hagin presentat o lliurat algunes de les proves d'avaluació. En aquest cas, la nota mitjana ha de ser superior a 3. En tots els casos, l'alumne serà avaluat dels continguts no superat.

Recordeu: constarà com a NO AVALUABLE L'ALUMNE QUE PRESENTI MENYS d'un 30% de les proves.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Primera prova	30%	2,5	0,1	1, 2, 5, 6, 7, 8
Segona prova	30%	2,5	0,1	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Tercera prova	30 %	2,5	0,1	1, 2, 4, 5, 6, 7
Transversal o quarta prova	10 %	3	0,12	1, 2, 5, 6, 7, 8

Bibliografia

Bibliografia

específica

Primera

part

Descartes, René (1637): *Discurs del mètode*. Barcelona, Edicions 62, 2002.
 (1641): *Meditaciones metafísicas con objeciones y respuestas*. Madrid, Alfaguara, 1977.
 Hume, David (1748): *Investigació sobre l'enteniment humà*. Barcelona, Istme, 2004.
 Locke, John: (1690) *Ensayo sobre el entendimiento humano*, (1684) *Carta sobre la tolerancia humana*. Madrid, Tecnos, 1985.
 Maquiavel, Nicolau (1513): *El príncep*. Barcelona, Edicions 62, 2009.
 Montaigne, Michel de (1580): *Assaigs*. Barcelona, DeBolsillo, 2014.
 Pico Della Mirandola, Giovanni (1486) *Discurs sobre la dignitat de l'home*. Universitat de València, 2004.
 Spinoza, Baruch de (1677) *Ética demostrada según el orden geométrico*. Madrid: Alianza, 1998.

Segona

part

Hegel, G.W.F. (1807): *Fenomenologia de l'Esperit*. Barcelona, Laia, 1985.
 (1821): *Fundamentos de la Filosofía del Derecho*. Madrid: Libertarias, 1993.
 Kant, Immanuel (1781): *Crítica de la razón pura*. Madrid, Tecnos, 2002.
 Nietzsche, Friedrich W. (1873) *Sobre veritat i mentida en sentit extramoral*. Girona: Edicions de la El Geminada, 2011.
 (1887) *Genealogía de la moral*. Madrid: Alianza (1997).
 (1888) *El crepúsculo de los ídolos, o cómo se filosofa con el martillo*. Madrid: Biblioteca Nueva, 2002.
 Rousseau (1762) *Del Contrato social*. Madrid: Alianza, 2012.
 (1755) *Discurso sobre el origen y los fundamentos de las desigualdades entre los hombres*. Barcelona: Delta, 2013.
 Voltaire (1762) *Tratado sobre la tolerancia*. Barcelona: Espasa Calpe, 2013.

Tercera

part

Adorno T. W. i Horkheimer M. (1944) *Dialéctica de la Ilustración*. Madrid: Trotta, 1994.
 Adorno, T. W. (1951) *Minima Moralia*. Madrid: Taurus, 1987.
 (1966) *Dialéctica negativa*. Madrid: Taurus, 1969.
 Althusser, L. (1970) *Ideología y aparatos ideológicos del estado*. Madrid: siglo XXI, 2005.
 (1968) *La filosofía como arma de la revolución*. Barcelona: Anthropos, 2014.
 (1982) *Para un materialismo aleatorio*. Madrid: Arena, 2002.
 Bauer, B. (1843) *La cuestión judía*. Barcelona: Anthropos, 2009.
 Feuerbach, L., (1841) *La esencia del cristianismo*. Barcelona: Trotta, 2013.
 Marx, K. (1843) *Sobre la cuestión judía*. Buenos Aires: Prometeo, 2004.
 (1844) *La sagrada familia*. Madrid: Akal, 2013.
 (1844) *Manuscritos económico-filosóficos*. Barcelona: Alianza, 1995.
 (1845) *La ideología alemana*. Madrid: Akal, 2014. (alguns fragments escollits)
 (1867) *El capital*. llibre 1. Madrid: Fondo de Cultura Económica, 2014.
 Web: <http://www.marxists.org/espanol/index.htm>
 Sartre, J.P. (1946) *El existencialismo es un humanismo*. Buenos Aires: Edhesa, 2007.
 (1960) *Crítica de la razón dialéctica*. Buenos Aires: Losada, 2004.

Bibliografia complementària

Manuales de consulta

Bréhier, E., (1928) *Historia de la filosofía y la ciencia*; Madrid: Tecnos, 1998.
 Châtelet, F., (1972) *La philosophie et l'histoire*, 8 Vol.V. Paris: Hachette, 2000.
 Copleston, F., (2001) *Manual de filosofía*, 9 vol. Barcelona: Ariel, 2011.
 Geymonat, L., (1998) *Historia de la filosofía y de la ciencia*. Barcelona: Crítica, 2005.
 Reale, Giovanni et. Al. (1983) *Historia del pensamiento filosófico y científico*, 3 Vol. Barcelona: Herder, 1995.

Diccionari

Ferrater Mora, J., (1979), *Diccionario de filosofía*, Madrid: Alianza, 1990.